

Rác Zoltán: Borsos József

2015, április 13 - 15:08 — Oláh Róbert

Rác Zoltán, Borsos József, Debrecen, Tiszántúli Református Egyházkerület Gyűjteményei, 2015.

A hódmezővásárhelyi születésű építész mérnök 1908-tól Debrecen város építészé, majd 1923-tól a polgármesteri hivatal műszaki osztályának vezetője volt nyugdíjazásáig. 1929-30-ban elkészítette a Debrecen városfejlesztését több évtizeden keresztül meghatározó városszabályozási tervet, a Nagyerdő rendezéséhez és annak a városhoz való kapcsolódásához szükséges koncepciót és terveket. A Nagyerdő területén tervezett gyalogúthálózattal alakította ki a Parkerdőt, melyet egy kis- és nagykorúttal vett körül, s kapcsolt az egyetemhez. A belső körúttal határolt erdei területen tervezte meg az ősi tölgyfák alatt a város páratlan szépségű környezetbe helyezett sporttelepét, a stadiont.

Az egyetem központi épületét 1933-ban avatták fel. Az épület előtt parkot Borsos már a város szabályozási tervében megalkotta, de a végső megvalósításba a kultuszminisztérium államtitkára is "beleszólt".

Borsos megszüntette a városban szétszórt felekezeti temetőket és a Parkerdő mellett jelölte ki az új Köztemető helyét. Körutas, íves sétányainak fókuszába állította a Ravatalozót, s ennek tengelyében sugárutat nyitott a Csónakázótól felé. A Ravatalozó építészeti megoldását festőművészek és iparművészek - részben Debrecen szülőttei - alkotásaikkal méltó módon egészítették ki. Az épületről írt korabeli elemzésekben jeles építésznek leginkább a mű magyarságát emelték ki. Borsos külföldi tapasztalatai nyomán szorgalmazta a klíntéglagyártást, a város meg is építette a gyárat. Ezzel új építészeti irányzatoknak teremtette meg a feltételét. Ez a szép és tartós építőanyag gyorsan népszerű lett.

1914-ben nagyszabású feladatot kap Borsos a várostól, a Kossuth utcai rendőrségi palota tervezését, felépítését. A megindult építkezést a világháború kitérőre a tetőállításhoz érte. Borsosnak be kellett vonulnia, de annyira szívén viselte az épület sorsát, hogy a harctérről küldte haza a részletterveket, így az ő elképzelései valósulhattak meg.

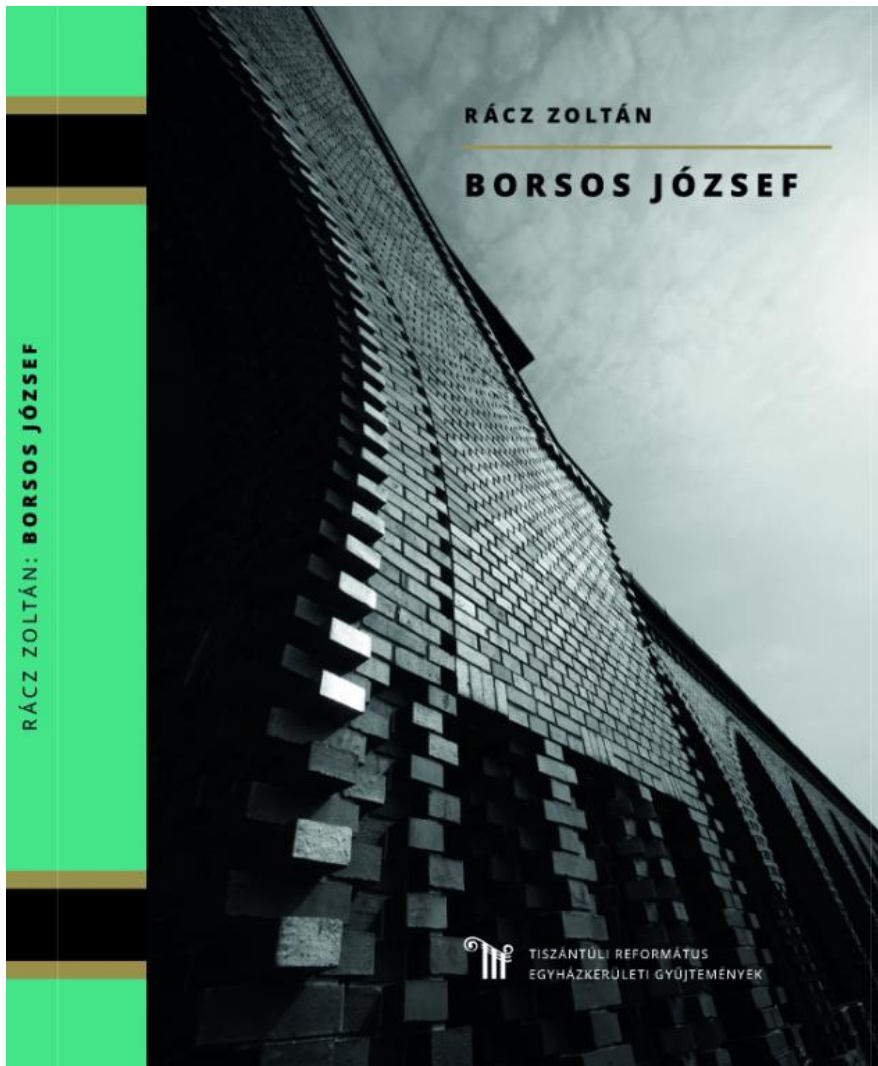
Az első világháború után az elszakított országrészekből beköltöző menekültek számára, a lakásínség enyhítésére a város új bérlakások építésével jelentős összeget használt fel. Ekkor készültek el a Hajnal, a Dobozi utcai és a Szoboszlói úti háromemeletes alacsony bérű kislakásos bérlakások. Ezek terveit Borsos irányításával Zeleznik Gyula készítette, de a házakon megfigyelhetők Borsos jellegzetes stílusjegyei: a meredek tető székelyes visszametszésekkel, a tégladísztítés, a szénaboglyaív, mely a balkonokhoz készült.

A két világháború között az oktatási létesítmények építését Klebelsberg Kunó kultuszminiszter irányította. Az egyetem mellett iskolákat, óvodákat is építettek, s kialakították a tanyasi iskolahálózatot is. A budapesti építész, Kotsis Iván típusterveit alkalmazták Debrecenben is, de azokat Borsos ízlése szerint áttervezték, közös ismertetőjelük a félreismerhetetlen "Borsos-stílus": magastető, tégladísztítés, s az elmaradhatatlan városi címer a zászlós báránnyal és a főnixmadárral. A Csapó utca és Burgundia utca sarkán álló ipariskolát Zeleznik Gyulával közösen tervezte, a második világháborúban elpusztult a sarki bejárat fölötti kupola, s a földszinti üzletek domborműves bronzkapui sem láthatók már.

Épületein szívesen alkalmazza a társzművészek munkáit: kerámiát, szobrokat, domborműveket, faragást, freskókat, színes üveglakokat, s ezekből sokat maga tervezett.

Debrecenben utolsó nagyobb tervezése és építése az Egyetemi templom épülete. Sok megkötöttséggel kellett megterveznie a templomot, pl. az egyetem német barokk homlokzatához kellett "hangolnia és vakolnia".

Borsos József széles látókörű, nagy műveltségű építész volt, aki élete folyamán figyelemmel kísérte a világ építészetének alakulását, figyelmét azonban mindig megragadta a történeti, historizáló építészet és a téglahasználata. Divatirányzatoktól mentes, s Debrecen építészetéért végzett munkássága ma is példaadó lehet.

[1]

Forrás webcím: <https://silver.drk.hu/hu/content/r-cz-zolt-n-borsos-j-zsef?page=2>

Hivatkozások

[1] <https://silver.drk.hu/sites/default/files/feltoltes/Borsos.jpg>

Copyright

Intézményünk országos és nemzetközi kapcsolatát az [NIJ](#) program biztosítja. Copyright © 2011 [Debreceni Református Kollégium Nagykönyvtár](#). Minden jog fenntartva. Készítette: győri [Győri Tibor](#) (gyor@silver.drk.hu) hu (subject: Nagy% C3% B6nyvt%C3% A1r% 20honlap) (Győri Tibor)